

AZ ADATOK ÖSSZEFOGLALÓ ÉRTÉKELÉSE

A népesség **gazdasági aktivitás** szerinti összetétele az elmúlt negyedszázad folyamán alapjaiban átrendeződött, a foglalkoztatottak száma és aránya 1996-ig lényeges mértékben visszaesett, majd ezt követően fokozatosan emelkedett, de közel sem érte el azt a szintet, amely az 1980-as évtizedet jellemezte.

A népesség megoszlása gazdasági aktivitás szerint, 1980–2005

Év	Összesen	Foglalkoztatott	Munkanélküli	Inaktív kereső	Eltartott	100 foglalkoztatottra jutó nem foglalkoztatott
	százalék					
1980	100,0	47,3 ^{a)}	..	20,6	32,1	111
1990	100,0	43,6 ^{a)}	1,2	25,6	29,5	129
2001	100,0	36,2	4,1	32,4	27,3	176
2005	100,0	38,1	4,6	30,5	26,7	162

^{a)} A nyugdíj és a gyermekgondozási ellátás mellett dolgozók nélkül.

A táblázat adatai jól mutatják a két és fél évtized alatt – főleg az 1990–2001 közötti időszakban – végbement jelentős átrendeződést. 2001-ben a foglalkoztatottak aránya 1980-hoz viszonyítva 11 százalékponttal, 1990-hez képest 7 százalékponttal volt alacsonyabb. Ezek a mutatók 2005-re csak kismértékben javultak, a foglalkoztatottak aránya még 2005-ben is 9 százalékponttal maradt el az 1980-as értéktől.

Az adatok értékelésénél meg kell jegyezni, hogy 1990-ben és 1996-ban foglalkoztatottnak csak az „aktív kereső” személyek minősültek, vagyis azok, akik a kereső tevékenység mellett más rendszeres juttatást (pl. nyugdíjat, gyermekgondozási segélyt) nem kaptak. A 2001. évi népszámlálás és a 2005. évi mikrocenzus már mindenkit foglalkoztatottnak tekint, akinek munkából származó jövedelme van, függetlenül attól, hogy van-e másik megélhetési forrása. (A „foglalkoztatott” és a „munkanélküli” fogalmak vonatkozásában részletes útbaigazítást tartalmaz „A fogalmak magyarázata” című fejezet.)

A foglalkoztatottak aránya a régiók népességének százalékában

Régió	1990 ^{a)}	1996 ^{a)}	2001	2005
Közép-Magyarország	45,4	36,9	40,6	43,2
Közép-Dunántúl	45,1	35,9	39,7	41,1
Nyugat-Dunántúl	44,7	39,7	41,5	41,5
Dél-Dunántúl	43,1	32,7	33,9	35,5
Észak-Magyarország	42,1	29,3	30,4	32,4
Észak-Alföld	40,7	29,2	30,0	32,8
Dél-Alföld	43,1	34,1	34,2	35,9
Összesen	43,6	34,2	36,2	38,1

^{a)} A nyugdíj és a gyermekgondozási ellátás mellett dolgozók nélkül.

A foglalkoztatottság szintje – bár eltérő mértékben – mindegyik régióban visszaesett az elmúlt másfél évtizedben. A visszaesés ezen belül az 1990-es évtized első felében volt rohamos, míg az 1990-es évek második felében már a stabilizálódás jelei mutatkoztak. 2001 óta a foglalkoztatottság mértéke mindegyik régióban emelkedett. Az emelkedés mértéke a hátrányos helyzetű régiókban valamivel nagyobb volt, mint a fejlettebbnek tekinthető dunántúli régiókban, miáltal a foglalkoztatottság tekintetében kissé mérséklődtek a különbségek. Ennek ellenére továbbra is kritikus az Észak-Magyarországon és az Észak-Alföldön élők helyzete, ahol a foglalkoztatottak aránya alacsonyabb az országos átlagnál, egyúttal az országos szintet lényegesen meghaladó munkanélküliség állapítható meg. Az

ország középső részén a népesség viszonylag kedvező foglalkoztatási helyzetét elsősorban a főváros sokrétű munkalehetőségei biztosítják.

A foglalkoztatottak foglalkozási főcsoport szerint, 1990–2005

Százalék

Foglalkozási főcsoport	1990 ^{a)}	1996 ^{a)}	2001	2005
Törvényhozók, igazgatási, gazdasági vezetők	7,6	6,2	8,1	9,5
Felsőfokú képzettség önálló alkalmazását igénylő foglalkozásúak	8,6	11,6	12,3	12,6
Egyéb, felső- vagy középfokú képzettséget igénylő foglalkozásúak	10,8	14,0	14,7	15,4
Irodai és ügyviteli (ügyfélforgalmi) jellegű foglalkozásúak	6,1	6,2	5,7	5,9
Szolgáltatási jellegű foglalkozásúak	8,6	15,1	15,8	15,5
Mezőgazdasági és erdőgazdálkodási foglalkozásúak	4,0	3,5	3,1	2,9
Ipari és építőipari foglalkozásúak	27,1	22,5	20,2	18,7
Gépkezelők, összeszerelők, járművezetők	13,0	10,9	11,3	10,7
Szakképzettséget nem igénylő (egyszerű) foglalkozásúak	11,5	8,4	6,9	7,6
Fegyveres szervek foglalkozásaiban dolgozók	2,5	1,6	1,9	1,1
Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0

^{a)} A nyugdíj és a gyermekgondozási ellátás mellett dolgozók nélkül.

A dolgozók **foglalkozási főcsoport** szerinti összetétele huzamosabb idő óta folyamatos átalakulást mutat: a foglalkoztatottak között a vezető, értelmiségi és egyéb szellemi foglalkozásúak aránya fokozatosan emelkedett, a szellemi tevékenységet folytatók aránya 2005-re már meghaladta a 43 százalékot.

A vezetők aránya a foglalkoztatottak körén belül 1996 óta fokozatosan nőtt, 2005-re megközelítette a 10 százalékot. (Meg kell jegyezni, hogy ebben a foglalkozási főcsoportban a vezetők igen összetett kategóriát alkotnak, hiszen ide tartoznak a közigazgatás területén vezető állást betöltőktől kezdve a versenyszféra kis tagszámú kisszervezeti vezetőin át a néhány alkalmazottal rendelkező egyéni vállalkozók is.)

A magasan kvalifikált szakemberek állománya 1990 óta folyamatos emelkedést mutat, arányuk 1990-ben nem érte el a 9 százalékot, 2005-re viszont megközelítette a 13 százalékot.

A szellemi foglalkozásúak azon széles rétege, amely olyan dolgozókból tevődik össze, akik a magasan kvalifikált szakemberek munkáját segítik, kiegészítik, vagy alacsonyabb képzettséggel is ellátható munkakört töltenek be, szintén gyarapodott. Az e rétegbe tartozók 1990-ben a foglalkoztatottak 11 százalékát, 2005-ben 15 százalékát tették ki.

A foglalkozási főcsoportok szerinti vizsgálat is megerősíti tehát, hogy a rendszerváltozást követő gazdasági átalakulás során főleg a különböző szakterületeken folytatott képzettség iránti igény nőtt meg jelentősebb mértékben, amit az is bizonyít, hogy az irodai jellegű, adminisztratív foglalkozásúak aránya az elmúlt tizenöt év alatt lényegében változatlan maradt.

A szolgáltatási jellegű munkakörben tevékenykedő fizikai dolgozók hányada az 1990-es évtized elején még a 9 százalékot sem érte el, 2005-re viszont megközelítette a 16 százalékot. A szolgáltatások fejlődésével e réteg jelentősége egyre nagyobb lett, hiszen ide tartoznak a kereskedelem, a vendéglátóipar, a közlekedés, a posta és távközlés feladatait ellátók, továbbá a nem anyagi jellegű szolgáltatásokhoz kapcsolódó tevékenységet folytatók is.

A mezőgazdasági és erdőgazdálkodási fizikai foglalkozásúak hányada már az 1980-as években is alacsony volt, és fokozatos csökkenés után 1990-ben 4 százalékot tett ki. A csökkenési folyamat az elmúlt tizenöt év alatt is folytatódott: a 2005. évi mikrocenzus szerint e foglalkozási főcsoport részesedése 3 százalék alatt maradt. Hangsúlyozni

kell azonban, hogy a foglalkoztatottakra vonatkozó információk csak a főtevékenységre terjednek ki. A kiegészítő tevékenységként mezőgazdasági termelést végzők arányát ezek az adatok nem tartalmazzák.

A foglalkozási osztályozási rendszerben külön főcsoportot alkotnak az ipari és építőipari foglalkozásúak, valamint a gépkezelők, összeszerelők és járművezetők.

Az ebbe a két főcsoportba sorolt szak- vagy betanított munkások 2005-ben együttesen a foglalkoztatottak 30 százalékát képviselték. A munkaerőpiac átrétegződését jól jellemzi, hogy e réteg aránya 1990-ben kétötöd volt.

A segédmunkás jellegű foglalkozásúak aránya az 1990-es évtizedben ugyan jelentősen csökkent, de az ezredforduló után ez a mutató kisebb mértékben emelkedett.

Összegezve az elmúlt tizenöt év foglalkozási átrétegződését, látható, hogy a jelentősebb változások az 1990-es évtizedet jellemezték, az ezredforduló után a változások már jóval kisebb mértékűek voltak, és a stabilizálódás jeleit mutatják.

A foglalkoztatottak foglalkozási főcsoport és régiók szerint

Foglalkozási főcsoport	Százalék							
	Össze- sen	Közép- Magyar- ország	Közép- Dunántúl	Nyugat- Dunántúl	Dél- Dunántúl	Észak- Magyar- ország	Észak- Alföld	Dél- Alföld
Törvényhozók, igazgatási, gazdasági vezetők	9,5	11,1	9,0	9,6	8,6	8,1	8,7	8,5
Felsőfokú képzettség önálló alkalmazását igénylő foglalkozásúak	12,6	17,5	9,4	9,4	10,8	10,7	11,1	10,6
Egyéb, felső- vagy középfokú képzettséget igénylő foglalkozásúak	15,4	18,9	14,3	13,0	13,5	14,9	14,1	13,0
Irodai és ügyviteli (ügyfélforgalmi) jellegű foglalkozásúak	5,9	7,0	5,5	5,3	5,1	5,7	5,5	5,3
Szolgáltatási jellegű foglalkozásúak	15,5	15,3	13,4	15,4	17,1	15,9	16,1	15,6
Mezőgazdasági és erdőgazdálkodási foglalkozásúak	2,9	1,0	2,1	2,7	3,1	2,2	3,6	8,3
Ipari és építőipari foglalkozásúak	18,7	15,5	21,9	21,3	19,8	20,6	19,0	19,2
Gépkezelők, összeszerelők, járművezetők	10,7	6,7	15,8	15,1	11,7	12,4	10,8	10,4
Szakképzettséget nem igénylő (egyszerű) foglalkozásúak	7,6	6,3	7,5	7,2	9,0	8,4	9,7	7,8
Fegyveres szervek foglalkozásaiban dolgozók	1,1	0,9	1,1	1,1	1,3	1,1	1,5	1,3
Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

A foglalkozási szerkezet az elmúlt tizenöt évben területi szempontból vizsgálva is jelentős mértékben átalakult. Az egyes régiókban 1990 óta végbement folyamatok – a fő irányokat tekintve – nem tértek el érdemlegesen az országos tendenciáktól, de azokra az adott földrajzi térség sajátosságai is befolyást gyakoroltak.

A vezetők, az értelmiségiek, az egyéb szellemi és a szolgáltatási foglalkozásúak aránya az ország összes régiójában növekedett. A mezőgazdasági foglalkozásúak hányada a központi térségben már 1990-ben is rendkívül alacsony volt, így további jelentős csökkenésre itt nem kerülhetett sor.

A foglalkozási összetételben Közép-Magyarország és ezen belül a főváros központi szerepe napjainkban is meghatározó. A vezetők és az értelmiségi foglalkozásúak együttes aránya a 2005. évi mikrocenzus időpontjában az országos 22,1 százalékkal szemben 28,6 százalék volt. A szolgáltatási tevékenységet folytatók részesedése 2005-ben valamennyi régióban 13 és 17 százalék között mozgott. Az ipari és építőipari tevékenységek jelentősége napjainkban főleg a közép-dunántúli és nyugat-dunántúli régióban érdemel figyelmet. A mezőgazdasági dolgozók aránya Közép-Magyarországon a legalacsonyabb, mindössze 1 százalék, a legmagasabb a Dél-Alföldön, ahol a mezőgazdasági munkát főtevékenységként folytatók hányada az országos átlag közel háromszorosa, 2005-ben meghaladta a 8 százalékot.

A vázolt tendenciák településtípus szerinti bontásban sajátos módon jutnak kifejezésre. Az említettek alapján egyértelmű a főváros egészen speciális helyzete, de a többi város közül is érdemes külön szemügyre venni a megyeszékhelyeket, megyei városokat. A vezetők és a kvalifikált értelmiség szerepe Budapest mellett a megyeszékhelyeken és megyei városokban is jelentős. 2005-ben már a megyeszékhelyeken, megyei városokban lakó foglalkoztatottaknak több mint egynegyede tartozott ezekbe a rétegekbe. Ezt érthetővé teszi, hogy nem csupán igazgatási, hanem oktatási, kulturális, egészségügyi centrumokról van szó. A községekben 2005-ben értelemszerűen – a többi településtípushoz képest – a mezőgazdasági foglalkozásúak aránya magas (5,7 százalék), de igen jelentős az ipari, építőipari foglalkozásúak hányada is (22,6 százalék). Ez utóbbi foglalkozásúaknak azonban zömmel nem a lakóhelyükön van a munkahelyük, hanem naponta ingáznak valamelyik környékbeli településre, többnyire városba, tekintettel arra, hogy az ipari munkahelyek többsége ezeken a településeken található.

A foglalkoztatottak foglalkozási főcsoport és településtípus szerint

Foglalkozási főcsoport	Százalék					
	Összesen	Budapest	Megye- székhely, megyei jogú város	Többi város	Városok Budapest nélkül	Községek, nagy- községek
Törvényhozók, igazgatási, gazdasági vezetők	9,5	12,3	11,5	8,8	9,9	6,9
Felsőfokú képzettség önálló alkalmazását igénylő foglalkozásúak	12,6	21,3	15,2	10,7	12,6	7,1
Egyéb, felső- vagy középfokú képzettséget igénylő foglalkozásúak	15,4	21,0	17,6	14,5	15,8	11,2
Irodai és ügyviteli (ügyfélforgalmi) jellegű foglalkozásúak	5,9	7,2	6,6	6,0	6,3	4,4
Szolgáltatási jellegű foglalkozásúak	15,5	14,8	15,1	16,5	15,9	15,2
Mezőgazdasági és erdőgazdálkodási foglalkozásúak	2,9	0,5	1,2	2,9	2,2	5,7
Ipari és építőipari foglalkozásúak	18,7	12,1	17,0	20,4	19,0	22,6
Gépkezelők, összeszerelők, járművezetők	10,7	4,8	8,4	11,5	10,2	15,5
Szakképzettséget nem igénylő (egyszerű) foglalkozásúak	7,6	5,3	5,9	7,5	6,9	10,4
Fegyveres szervek foglalkozásaiban dolgozók	1,1	0,8	1,5	1,2	1,3	1,0
Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

A foglalkoztatottak körében az elmúlt tizenöt évben végbement alapvető strukturális változások a **nemzetgazdasági ág** szerinti összetétel oldaláról is igazolhatók. A változások lényege abban foglalható össze, hogy a mezőgazdaságban és erdőgazdálkodásban, valamint az iparban és építőiparban dolgozók száma és aránya jelentősen csökkent, míg a szolgáltatási ágakban dolgozóké nőtt. Gyökeresen megváltoztak tehát az ágazati szerkezet arányai, a mezőgazdaság és erdőgazdálkodás részesedése 1990. évi 16 százalékról a 2005. évi 5 százalékra, az ipar és építőipar aránya 38 százalékról 31 százalékra esett vissza. A szolgáltatási jellegű ágazatok esetében viszont jelentős aránynövekedés jelentkezett. Míg 1990-ben a tercier jellegű ágazatok a foglalkoztatottak 47 százalékát kötötték le, addig 2005-ben már csaknem kétharmadát. Az ismertetett arányok önmagukban egy gyors modernizációs folyamatról tanúskodnak. Utalni kell azonban arra, hogy ezek a változások elsősorban – az 1980-as években már elindult mozgásokat nem számítva – 1990 és 1996 közötti időszakban következtek be. A szerkezeti változások intenzitása az 1996 és 2005 közötti időszakban fokozatosan lassult. Természetesen a 2001-et követő években is történtek változások, azonban a foglalkoztatottak nemzetgazdasági összetétele stabil maradt. Kisebbségi elmozdulások voltak: például a mezőgazdaságban és erdőgazdálkodásban és a még mindig jelentős létszámot foglalkoztató feldolgozóiparban dolgozók aránya csökkent, az építőiparban foglalkoztatottaké nőtt.

A foglalkoztatottak nemzetgazdasági ág szerint, 1990–2005

Százalék

Nemzetgazdasági ág	1990 ^{a)}	1996 ^{a)}	2001	2005
Mezőgazdaság, vadgazdálkodás, erdőgazdálkodás, halászat	15,5	8,0	5,5	4,9
Bányászat	2,0	0,8	0,2	0,2
Feldolgozóipar	26,4	23,3	24,3	22,3
Villamosenergia-, gáz-, gőz-, vízellátás	2,5	2,7	1,9	1,6
Építőipar	7,0	5,9	6,4	7,2
Kereskedelem, javítás	10,3	13,4	14,1	14,9
Szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás	2,4	3,2	3,6	3,6
Szállítás, raktározás, posta, távközlés	8,8	9,1	7,8	7,6
Pénzügyi tevékenység	1,0	2,3	1,9	2,1
Ingatlanügyletek, gazdasági szolgáltatás	3,4	3,9	7,6	7,9
Közigazgatás, védelem; kötelező társadalombiztosítás	5,5	7,5	7,6	7,5
Oktatás	6,0	8,7	8,4	8,6
Egészségügyi, szociális ellátás	5,2	6,4	6,5	7,1
Egyéb közösségi, személyi szolgáltatás	4,0	5,0	4,1	4,6
Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0

^{a)} A nyugdíj és a gyermekgondozási ellátás mellett dolgozók nélkül.

A vázolt folyamatok – a főirányokat tekintve – lényegében mindegyik régióban végbementek és a döntő változások regionális szinten is az 1990 és 1996 közötti időszakban történtek. A 2005. évi mikrocenzus adatai szerint a régiók többségében a mezőgazdaság és erdőgazdálkodási ág a keresők 4–7 százalékát foglalkoztatta. (Egyedül a délföldi régióban mutatható ki jóval magasabb, 12 százalékos arány.)

A foglalkoztatottak nemzetgazdasági ág és régiók szerint

Százalék

Nemzetgazdasági ág	Összesen	Közép-Magyar-ország	Közép-Dunántúl	Nyugat-Dunántúl	Dél-Dunántúl	Észak-Magyar-ország	Észak-Alföld	Dél-Alföld
Mezőgazdaság, vadgazdálkodás, erdőgazdálkodás, halászat	4,9	1,4	4,1	4,9	6,6	3,7	6,6	12,0
Bányászat	0,2	0,1	0,5	0,1	0,1	0,3	0,2	0,4
Feldolgozóipar	22,3	15,0	33,1	30,3	21,7	25,8	22,2	21,1
Villamosenergia-, gáz-, gőz-, vízellátás	1,6	1,0	1,8	1,6	3,1	2,2	1,5	1,6
Építőipar	7,2	7,3	7,3	7,0	7,9	7,5	7,3	6,6
Kereskedelem, javítás	14,9	17,8	13,0	12,3	14,1	13,6	14,0	14,5
Szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás	3,6	3,6	3,3	5,4	3,9	3,0	3,2	3,2
Szállítás, raktározás, posta, távközlés	7,6	9,1	6,6	7,5	5,6	7,5	7,5	6,1
Pénzügyi tevékenység	2,1	3,2	1,4	1,4	1,9	1,6	1,6	1,4
Ingatlanügyletek, gazdasági szolgáltatás	7,9	13,2	6,0	5,3	5,8	4,8	5,3	5,2
Közigazgatás, védelem; kötelező társadalombiztosítás	7,5	7,3	6,5	5,5	8,2	9,0	8,8	7,9
Oktatás	8,6	8,2	7,3	7,3	8,9	9,6	10,4	8,7
Egészségügyi, szociális ellátás	7,1	6,5	5,8	7,2	8,3	7,7	7,9	7,6
Egyéb közösségi, személyi szolgáltatás	4,6	6,5	3,2	4,3	4,0	3,6	3,5	3,7
Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Az ipari és építőipari ágazatokban a legnagyobb mérvű visszaesés – eltekintve a közép-magyarországi régiótól – az észak-magyarországi régióban keletkezett. A közép-magyarországi régióban, illetve ezen belül Budapesten az ipari és építőipari munkahelyek tömeges megszűnését a tercier szféra inkább kompenzálhatta, mint az ország egyéb területein. 2005-ben a közép-magyarországi régióban a foglalkoztatottak 23 százalékának adott munkát az ipar és az építőipar, amely a 31 százalékos országos átlagtól is elmaradt. 2005-ben az összes régióra jellemző, hogy a többség megélhetését mindenütt a szolgáltatási jellegű ágak biztosították.

A foglalkoztatottak nemzetgazdasági ág és településtípus szerint

Százalék

Nemzetgazdasági ág	Összesen	Budapest	Megye- székhely, megyei jogú város	Többi város	Városok Budapest nélkül	Községek, nagy- községek
Mezőgazdaság, vadgazdálkodás, erdőgazdálkodás, halászat	4,9	0,4	2,1	5,1	3,8	9,4
Bányászat	0,2	0,0	0,2	0,2	0,2	0,4
Feldolgozóipar	22,3	11,7	21,2	25,2	23,5	27,1
Villamosenergia-, gáz-, gőz-, vízellátás	1,6	0,8	2,0	2,0	2,0	1,5
Építőipar	7,2	6,5	6,8	7,4	7,1	7,9
Kereskedelem, javítás	14,9	17,5	15,7	15,0	15,3	12,8
Szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás	3,6	4,0	4,0	3,6	3,8	3,0
Szállítás, raktározás, posta, távközlés	7,6	8,7	6,5	7,1	6,8	8,0
Pénzügyi tevékenység	2,1	3,8	2,1	1,8	1,9	1,1
Ingtalanügyletek, gazdasági szolgáltatás	7,9	15,9	8,1	5,4	6,5	4,9
Közigazgatás, védelem; kötelező társadalombiztosítás	7,5	7,4	7,7	7,2	7,4	7,8
Oktatás	8,6	8,9	10,5	8,6	9,4	7,0
Egészségügyi, szociális ellátás	7,1	7,1	8,5	7,3	7,8	5,9
Egyéb közösségi, személyi szolgáltatás	4,6	7,5	4,8	4,0	4,3	3,1
Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

A mezőgazdaságban foglalkoztatottak aránya az elmúlt két évtized folyamán mindegyik településtípusban csökkent, de a községekben lakók körében napjainkban is mintegy kétszerese az ország egészére jellemző arálynak. A községekben élőknek viszonylag nagy hányada, 37 százaléka helyezkedett el az ipari, építőipari ágakban. Ugyanakkor a falvakban élőknel az átlagosnál alacsonyabb a szolgáltatási szférában tevékenykedők aránya, de 2005-ben községi foglalkoztatottnak már így is a több mint fele dolgozott a szolgáltatásban.

A foglalkoztatottak összevont foglalkozási főcsoport és foglalkozási viszony szerint

Százalék

Összevont foglalkozási főcsoport	Összesen	Alkal- mazásban álló	Önálló, egyéni vállalkozó			Társas vállalkozás, szövetkezet dolgozó tagja, segítő családtag
			együtt	alkalmazott nélkül	alkalma- zattal	
Vezető, értelmiségi foglalkozású	100,0	80,1	10,1	4,2	5,9	9,8
Egyéb szellemi foglalkozású	100,0	90,3	4,8	4,3	0,5	4,8
Szolgáltatási foglalkozású	100,0	76,1	18,3	13,9	4,4	5,6
Mezőgazdasági foglalkozású	100,0	46,7	44,1	41,0	3,1	9,2
Ipari, építőipari foglalkozású	100,0	85,4	9,8	7,8	1,9	4,8
Egyéb foglalkozású	100,0	96,6	1,6	1,4	0,2	1,9
Összesen	100,0	83,7	10,4	7,6	2,8	5,9

A foglalkoztatottak **foglalkozási viszony** szerinti összetételét az jellemezte, hogy az alkalmazásban állók – más fejlett piacgazdasággal rendelkező országokhoz hasonlóan – a foglalkoztatottak döntő többségét, 2005-ben is közel 84 százalékát képviselik. Ez az arány az elmúlt másfél évtizedben stabilnak bizonyult. Az 1990 előtti helyzethez képest az a lényeges változás, hogy a rendszerváltozást követően már nem az állam, illetve annak szervezetei és intézményei, hanem a magánszféra határozta meg tevékenységük kereteit.

Az alkalmazásban állók számszerű túlsúlya mindegyik foglalkozási főcsoportban érvényesült, kivéve a mezőgazdasági és erdőgazdálkodási foglalkozásúak rétegét. A legmagasabb arány főleg azokban a foglalkozásokban mutatható ki, amelyek tartalma viszonylag kevés teret enged az önálló tevékenységnek. Ez vonatkozik egyrészt a rutin jellegű, alacsonyabb képzettséget igénylő egyéb szellemi foglalkozásúakra, másrészt a betanított, illetve segédmunkásokra.

A foglalkoztatottak összevont nemzetgazdasági ág és foglalkozási viszony szerint

Összevont nemzetgazdasági ág	Összesen	Alkalmazásban álló	Önálló, egyéni vállalkozó			Társas vállalkozás, szövetkezet dolgozó tagja, segítő családtag
			együtt	alkalmazott nélkül	alkalmazottal	
Mezőgazdaság és erdőgazdálkodás	100,0	55,8	28,6	25,3	3,2	15,6
Ipar, építőipar	100,0	86,1	8,2	5,6	2,6	5,7
Szolgáltatási jellegű ágazatok	100,0	84,6	10,1	7,3	2,8	5,3
Összesen	100,0	83,7	10,4	7,6	2,8	5,9

Az alkalmazásban állók aránya mindegyik nemzetgazdasági ágban 50 százalék felett volt. Egyes szolgáltatási jellegű ágak mellett (pl. közigazgatás, oktatás, egészségügy) különösen magas volt az alkalmazottak aránya a feldolgozóiparban, villamosenergia-iparban. Az építőiparban és a mezőgazdaságban az alkalmazásban állók szintén többséget alkottak, de hányaduk az előbbieknél jóval alacsonyabb volt. A mezőgazdaság sajátossága, hogy az önálló, egyéni vállalkozók a foglalkoztatottak közel 29 százalékát képezték, és ebben a nemzetgazdasági ágban a legnagyobb a társas vállalkozásban, szövetkezeti tagként, valamint segítő családtagként dolgozók aránya.

A **munkáltató tulajdoni jellege és dolgozói létszáma** szerinti összetétel a társadalmi és gazdasági átalakulás eredményeként az 1990 utáni időszakban gyökeresen megváltozott. 2005-ben az állami szféra a foglalkoztatottaknak már csak 30 százalékát alkalmazta.

A foglalkoztatottak összevont nemzetgazdasági ág, a munkáltató tulajdoni jellege és dolgozói létszáma szerint

Összevont nemzetgazdasági ág	Összesen	Ebből:						
		a munkáltató tulajdoni jellege				a munkáltató dolgozói létszáma		
		állami, egyházi, egyéb közületi	szövetkezeti	magán	vegyes	10 főnél kevesebb	10–19 fő	20 fő vagy több
Mezőgazdaság és erdőgazdálkodás	100,0	6,3	12,1	71,8	4,4	48,4	8,7	36,0
Ipar, építőipar	100,0	6,2	1,3	74,6	10,4	20,6	9,5	61,2
Szolgáltatási jellegű ágazatok	100,0	43,6	1,3	45,8	4,4	27,9	10,4	52,5
Összesen	100,0	30,1	1,8	56,1	6,3	26,6	10,0	54,4

Az állam természetesen továbbra is kizárólagos munkáltatóként jelenik meg a közigazgatásban. A foglalkoztatottak arányában mérve az egyes tulajdoni formák súlyát, az állami szféra hányada meghatározó a szolgáltatási jellegű nemzetgazdasági ágakba sorolható oktatásban (92 százalék) és az egészségügyben (81 százalék). Ugyan-

akkor az állami szektorban foglalkoztatottak aránya igen alacsony – 3 és 7 százalék közötti – a mezőgazdaságban, a feldolgozóiparban, az építőiparban, valamint a kereskedelemben és a vendéglátásban. A vegyes tulajdoni forma stratégiai jelentőségű a bányászatban, a villamosenergia-iparban, és a pénzügyi szolgáltatásokban.

A rendszerváltozást követően, miután ugrásszerűen megnőtt az egyéni vállalkozók száma, tömegével léptek be a gazdaságba az újonnan alapított társas vállalkozások, a régi típusú gazdálkodó szervek pedig átalakultak gazdasági társasággá, rendkívüli mértékben megnövekedett a gazdasági élet szereplőinek a száma. Ezek a munkáltatók azonban különböző létszámban foglalkoztattak dolgozókat, miáltal átrendeződött a gazdálkodó szervek létszám-nagyság szerinti struktúrája is. Ennek tudható be, hogy 2005-ben a foglalkoztatottak 54 százaléka 20 és több személyt foglalkoztató munkáltatónál dolgozott. Ugyanakkor a 10 főnél nem nagyobb létszámú cégeknél dolgozók hányada közel 27 százalékos volt. Ebbe az utóbbi kategóriába tartozik az alkalmazottat nem foglalkoztató, munkáját főtevékenységként végző egyéni vállalkozó is. 2005-ben a foglalkoztatottak között a legfeljebb 10 főt foglalkoztató munkáltatónál dolgozók aránya 44 százalék felett volt a mezőgazdaságban (48 százalék), a vendéglátásban (49 százalék), a kereskedelemben (46 százalék), az építőiparban (44 százalék). Az állami szféra túlsúlyára jellemző nemzetgazdasági ágakban (pl. a közigazgatásban, az oktatásban) viszont az e létszám-kategóriába tartozó foglalkoztatottak aránya 10 százalék alatt volt.

A foglalkoztatottak összevont foglalkozási főcsoport, a munkáltató tulajdoni jellege és dolgozói létszáma szerint

Százalék

Összevont foglalkozási főcsoport	Összesen	Ebből:						
		a munkáltató tulajdoni jellege				a munkáltató dolgozói létszáma		
		állami, egyházi, egyéb közületi	szövetkezeti	magán	vegyes	10 főnél kevesebb	10–19 fő	20 fő vagy több
Vezető, értelmiségi foglalkozású	100,0	46,0	1,2	44,3	5,5	21,1	10,5	62,5
Egyéb szellemi foglalkozású	100,0	41,2	1,9	44,2	7,3	19,7	9,8	62,3
Szolgáltatási foglalkozású	100,0	19,9	1,6	68,7	4,0	48,8	10,0	31,9
Mezőgazdasági foglalkozású	100,0	11,0	4,1	77,4	2,7	63,2	6,8	22,7
Ipari, építőipari foglalkozású	100,0	12,2	2,1	69,8	8,6	23,8	10,0	56,8
Egyéb foglalkozású	100,0	47,5	1,5	39,1	3,4	15,8	10,6	57,0
Összesen	100,0	30,1	1,8	56,1	6,3	26,6	10,0	54,4

A foglalkoztatottak foglalkozási főcsoportja, foglalkozási viszonya és a munkáltató tulajdoni jellege bizonyos szempontból összefügg egymással. Azokban a foglalkozási főcsoportokban, amelyekben magasabb az egyéni vállalkozók és a társas vállalkozás tagjaként dolgozók aránya, a magántulajdonú munkáltatók által foglalkoztatottak hányada is jelentősebb. A szellemi jellegű foglalkozást folytatók nagyobb arányban dolgoznak az állami szférában, mint a fizikai tevékenységet folytatók. (Az egyéb foglalkozásúak között vannak a fegyveres szerveknél dolgozók, akik értelemszerűen állami alkalmazottak és ebben az összevont foglalkozási főcsoportban ezért is magas az állami szférában dolgozók aránya.)

A foglalkozás oldaláról megállapítható, hogy a 10 főnél kevesebb dolgozót foglalkoztató munkáltatók a mezőgazdasági és erdőgazdálkodási, valamint a szolgáltatási tevékenységekben jelennek meg kiemelkedő mértékben. E két foglalkozási főcsoportba sorolt dolgozóknak 63 százaléka, illetve közel fele a mikroszervezeteknél helyezkedett el.

A mezőgazdasági tevékenységekben különösen lényeges a legfeljebb egy-két segítő családtag munkaerejét hasznosító, illetve a munkacsúcok idején néhány alkalmi munkavállalót foglalkoztató önálló gazdák (elsősorban a növénytermesztők, állattenyésztők) szerepe. A szolgáltatási tevékenységek többsége a feladatuk jellegénél fogva erősen szétaprózott. Ezeket rendszerint kisebb üzletekben, műhelyekben végzik, amelyeket egyéni, esetleg társas vállalkozások keretében működtetnek.

A 2005. évi mikrocenzus programja értelmében külön kérdést tettek fel az összeírás során a foglalkoztatottak **szokásos heti munkaidejére** vonatkozóan.

A foglalkoztatottak szokásos heti munkaideje összevont nemzetgazdasági ág szerint

Százalék

Összevont nemzetgazdasági ág	Összesen	1–35	36–39	40	41–50	51–X	Kötetlen munkaidő
		óra					
Mezőgazdaság és erdőgazdálkodás	100,0	5,5	0,3	52,2	7,5	7,8	26,6
Ipar, építőipar	100,0	4,1	1,0	75,2	9,1	2,9	7,7
Szolgáltatási jellegű ágazatok	100,0	8,5	1,5	68,9	8,4	3,8	8,8
Összesen	100,0	7,0	1,3	70,1	8,6	3,8	9,3

A foglalkoztatottak 71 százaléka hetenként 36–40 órát teljesít, vagyis lényegében a heti normális munkaidőkeretben dolgozik. A foglalkoztatottak 12 százaléka 41 órát vagy annál többet dolgozik, további közel egytizede olyan tevékenységet folytat, amelynek időigénye erősen változó; ezért a heti munkaidőt nem lehet egyértelműen megállapítani. Csupán a megkérdezett dolgozók 7 százaléka mondta, hogy munkaidejének heti átlagos hossza 36 óra alatt marad. Ez azt bizonyítja, hogy a Nyugat-Európa számos országában elterjedt, és Magyarországon szintén régóta szorgalmazott részidejű foglalkoztatás csak szűk körben honosodott meg.

Hazánkban a részidejű foglalkoztatás csekély elterjedtsége a legtöbb nemzetgazdasági ágra jellemző. Kivételt képez néhány szolgáltatási jellegű ágazat (pl. kereskedelem, vendéglátás, személyi szolgáltatás), ahol a foglalkoztatottak 7–12 százaléka tevékenykedik részmunkaidőben. A kötetlen munkaidő – az adott nemzetgazdasági ág sajátosságaiból következően – leginkább a mezőgazdaságban és erdőgazdálkodásban fordul elő. E mutató értéke magas még az építőiparban, valamint a gazdasági szolgáltatást nyújtó munkáltatóknál is.

A tevékenység jellege, illetve foglalkozási főcsoport szerinti részletezésben vizsgálva az adatokat megállapítható, hogy a részidejű foglalkoztatás az átlagosnál gyakoribb, egyrészt a magasán kvalifikált szellemi dolgozók rétegében, másrészt a segédmunkások körében.

A foglalkoztatottak szokásos heti munkaideje összevont foglalkozási főcsoport szerint

Százalék

Összevont foglalkozási főcsoport	Összesen	1–35	36–39	40	41–50	51–X	Kötetlen munkaidő
		óra					
Vezető, értelmiségi foglalkozású	100,0	9,2	1,6	64,3	9,4	4,4	11,1
Egyéb szellemi foglalkozású	100,0	6,2	1,7	76,9	7,1	1,8	6,3
Szolgáltatási foglalkozású	100,0	8,0	1,3	65,6	10,2	5,9	9,0
Mezőgazdasági foglalkozású	100,0	7,3	0,2	42,3	7,7	10,6	32,0
Ipari, építőipari foglalkozású	100,0	3,8	0,9	74,4	9,0	3,4	8,6
Egyéb foglalkozású	100,0	12,4	0,9	70,8	6,1	2,0	7,8
Összesen	100,0	7,0	1,3	70,1	8,6	3,8	9,3

A mezőgazdasági és erdőgazdálkodási tevékenységek természetéből adódik, hogy az e tevékenységeket ellátó dolgozók közel egyharmada kötetlen munkaidőben dolgozik. A kötetlen munkaidő e rétegnél – az idény jellegű elfoglaltságokból adódóan – a főidényben gyakorlatilag az átlagos heti munkaidőt lényegesen meghaladó, más időszakokban annál rövidebb időtartamú munkavégzést jelenthet. A vezető beosztású dolgozóknak több mint egytizede a 2005. évi mikrocenzus alkalmával szintén kötetlen munkaidőben dolgozott.

A 2005. évi mikrocenzus felvételi programjában olyan kérdés is szerepelt, amely azt tudakolta, hogy a 15 éves és idősebb személyek a mikrocenzust megelőző év folyamán végeztek-e, és ha igen, hány nap mezőgazdasági munkát. Ez a kérdés teremtette meg a lehetőséget a **kiegészítő tevékenységként mezőgazdasági munkát végzők** számának a megállapítására. Kiegészítő tevékenységnek minősült a mezőgazdasági munka a főfoglalkozásban nem mezőgazdasági tevékenységet végző foglalkoztatottak körében. (A 111 ezer fizikai tevékenységet végző mezőgazdasági foglalkozású személy mezőgazdasági kiegészítő tevékenységét nem vizsgáltuk.)

*A nem mezőgazdasági foglalkozású foglalkoztatottak mezőgazdasági munkavégzése
összevont foglalkozási főcsoport szerint*

Százalék

Összevont foglalkozási főcsoport	Össze- sen	Mezőgazdasági munkát							
		nem végzett	végzett	90 napnál kevesebbet			90 napot vagy többet		
				össze- sen	1-29	30-89	össze- sen	90-179	180-X
					napot			napot	
Vezető, értelmiségi foglalkozású	100,0	86,4	13,6	11,5	6,5	5,0	2,1	1,1	1,0
Egyéb szellemi foglalkozású	100,0	85,5	14,5	12,7	6,7	6,0	1,8	1,3	0,5
Szolgáltatási foglalkozású	100,0	83,6	16,4	14,3	7,1	7,2	2,1	1,5	0,7
Ipari, építőipari foglalkozású	100,0	76,9	23,1	19,3	9,7	9,6	3,8	2,2	1,5
Egyéb foglalkozású	100,0	74,4	25,6	21,0	10,1	10,8	4,6	3,1	1,5
Összesen	100,0	81,8	18,2	15,5	7,9	7,5	2,8	1,7	1,0

A 2005. évi mikrocenzuskor 680 ezer 15 éven felüli foglalkoztatott jelezte, hogy rövidebb vagy hosszabb ideig kiegészítő jelleggel tevékenykedett a mezőgazdaságban (ide értve a családi gazdaságban végzett munkát is). A fenti körbe tartozók zöme csak viszonylag kevés időt fordított – fő munkája mellett – mezőgazdasági tevékenységre, ugyanakkor a foglalkoztatottak 2,8 százaléka (103 ezer fő) az év jelentősebb részében (legalább 90 munkanap igénybevételével, vagy annál hosszabb időszakon keresztül) végzett mezőgazdasági munkát.

Az adatok arra utalnak, hogy a – főfoglalkozásuk szerint – legkülönbözőbb foglalkozási főcsoportokba tartozó személyek nem elhanyagolható mértékben végeztek mezőgazdasági kiegészítő tevékenységet. Az egyéb szellemi és szolgáltatási foglalkozású dolgozóknak 15–16 százaléka jelezte az összeírás alkalmával, hogy főfoglalkozása mellett valamilyen mezőgazdasági kiegészítő tevékenységet is végzett. Az ipari és az építőipari fizikai dolgozók és egyéb foglalkozásúak körében a mezőgazdasági háttér még valamivel erősebbnek bizonyult. Közel egynegyed körüli hányaduk tevékenykedett főfoglalkozása mellett a mezőgazdaságban és a 90 napos, vagy azt meghaladó mezőgazdasági lekötöttség 4–5 százalékuk esetében volt kimutatható.

A foglalkoztatottság alakulását befolyásoló tényezők között meg kell említeni a foglalkoztatottak **napi ingázásával** (munkavégzés céljából történő települések közötti utazással) kapcsolatos adatokat.

A foglalkoztatottak az ingázás mértéke és nemek szerint, 1990–2005

Százalék

Megnevezés	Összesen	Férfi	Nő	Összesen	Férfi	Nő	Férfi	Nő
	szám			az összesen százalékában				
1990 ^{a)}								
Helyben lakó és dolgozó	3 380 216	1 768 821	1 611 395	74,7	70,4	80,1	52,3	47,7
Naponta ingázó	1 144 756	744 099	400 657	25,3	29,6	19,9	65,0	35,0
Összesen	4 524 972	2 512 920	2 012 052	100,0	100,0	100,0	55,5	44,5
1996 ^{a)}								
Helyben lakó és dolgozó	2 598 030	1 362 000	1 236 030	74,6	70,3	79,8	52,4	47,6
Naponta ingázó	886 746	574 764	311 982	25,4	29,7	20,2	64,8	35,2
Összesen	3 484 776	1 936 764	1 548 012	100,0	100,0	100,0	55,6	44,4
2001								
Helyben lakó és dolgozó	2 588 264	1 309 721	1 278 543	70,1	65,4	75,8	50,6	49,4
Naponta ingázó	1 102 005	693 235	408 770	29,9	34,6	24,2	62,9	37,1
Összesen	3 690 269	2 002 956	1 687 313	100,0	100,0	100,0	54,3	45,7
2005								
Helyben lakó és dolgozó	2 625 062	1 321 091	1 303 971	68,2	63,5	73,8	50,3	49,7
Naponta ingázó	1 221 324	757 961	463 363	31,8	36,5	26,2	62,1	37,9
Összesen	3 846 386	2 079 052	1 767 334	100,0	100,0	100,0	54,1	45,9

^{a)} A nyugdíj és gyermekgondozási ellátás mellett dolgozók nélkül.

A 2005. évi mikrocenzus adatai – akárcsak a 2001. évi népszámlálásból nyert információk – azt igazolják, hogy a rendszerváltozás óta a munkaerő mobilabb lett. A gazdaságban lejátszódó folyamatok elsősorban a helybeni munkavállalás esélyét csökkentették. A foglalkoztatottak létszáma 1990 és 2005 között 15 százalékkal lett kevesebb. Ezen belül a lakóhelyük településén dolgozók száma 22 százalékkal csökkent, a naponta ingázóké viszont több mint 6 százalékkal nőtt. Míg 1990-ben a foglalkoztatottak háromnegyede ugyanazon a településen vállalt munkát, ahol lakott és csupán minden negyedik munkavállaló járt naponta lakóhelyéről eltérő településre dolgozni, addig 2005-ben a naponta ingázók aránya már közel egyharmad. Ha a 2001 és 2005 közötti folyamatokat vizsgáljuk, a naponta ingázók száma és aránya – kis mértékben – tovább nőtt. (Ebben az időszakban a lakóhelyük településén dolgozók és a naponta ingázók száma egyaránt nőtt.)

A rendszerváltozást követő évtized gazdasági folyamatai nemcsak a foglalkoztatottság szintjében, illetve a nemzetgazdaság szerkezetében idéztek elő jelentős változást, hanem a munkahelyek térbeli struktúráját is átrendezték. A nagy létszámú alkalmazottat foglalkoztató ipari üzemek megszűnésével az ország egyes területein erőteljesen beszűkült a munkalehetőség, a munkaerő-kínálat különösen a fejletlenebb térségekben általában nagyobb a keresletnél. A munkásszállások drasztikus visszaesésével a dolgozók arra kényszerültek, hogy vidéki lakóhelyük közelében keressenek munkát oly módon, hogy vállalják a napi ingázással járó nehézségeket. Ez egyrészt azt eredményezi, hogy a munkáltatók meglehetősen nagy kínálatból választhatják ki a számukra megfelelő munkaerőt, másrészt pedig arra készíteti a munkavállalókat, hogy amikor arról döntenek, elfogadják-e az adódó munkalehetőséget, a kényelmi szempontokat – így a lakás és a munkahely közelségét, a minél könnyebb és gyorsabb megközelíthetőséget is – háttérbe szorítsák.

Az aránynövekedés nem kizárólag a gazdasági átalakulás közvetlen következménye. Az utóbbi években a nagyvárosokból igen sokan költöztek ki a környező településekre, zömében olyan, viszonylag stabil anyagi helyzetű családok, amelyekben van megfelelő jövedelemmel rendelkező, foglalkoztatott személy. Nekik viszont általában ott, abban a városban van a munkahelyük, ahol korábban lakott a család, következésképpen azóta bejáró dolgozóként járnak nap mint nap munkába.

A piaccgazdálkodásra való áttérés ugyanakkor a térbeli mobilitás növekedésével ellentétes folyamatokat is beindított, például számos új gazdálkodási forma keletkezett, megnövekedett a legkülönbözőbb formákban működő kisvállalkozások száma. Elsősorban az ő körükben van lehetőség arra (de a néhány alkalmazottat foglalkoztató önálló és társas vállalkozók esetében is gyakran előfordul), hogy saját lakásuk, ingatlanuk, vagy a lakásukkal egy épületben lévő helyiség, azzal azonos telken lévő építmény szolgáljon a vállalkozás telephelyeként, pl. irodaként, üzletként.

A foglalkoztatottak összevont nemzetgazdasági ág és az ingázás szerint

Összevont nemzetgazdasági ág	Összesen	Helyben lakó és dolgozó	Naponta ingázó	Összesen	Helyben lakó és dolgozó	Naponta ingázó	Naponta ingázó a foglalkoztatottak százalékában
							százalék
Mezőgazdaság és erdőgazdálkodás	186 821	144 556	42 265	4,9	5,5	3,5	22,6
Ipar, építőipar	1 206 194	692 703	513 491	31,4	26,4	42,0	42,6
Szolgáltatási jellegű ágazatok	2 453 371	1 787 803	665 568	63,8	68,1	54,5	27,1
Összesen	3 846 386	2 625 062	1 221 324	100,0	100,0	100,0	31,8

A nemzetgazdaság különböző területein dolgozók közül a mezőgazdaságban foglalkoztatottak ingáztak a legkevésbé. A rendszerváltozás óta kialakuló magángazdaságok kis létszámú családi keretek között működő vállalkozásai főleg helyben található munkaerőt alkalmaznak, ellentétben az 1990 előtti több községet átfogó, melléküzemággal rendelkező nagy létszámú szövetkezetekkel, ahol inkább jellemző volt a községek közötti napi ingázás. Hagyományosan az iparban, de főleg az építőiparban dolgozók körében magas a naponta ingázók aránya. 2005-ben több mint 40 százalékuk a lakóhelyüktől eltérő településen dolgozott. A szolgáltatás jellegű nemzetgazdasági ágak közül viszonylag azokban az ágazatokban alacsony az ingázás intenzitása (pl. kereskedelem, személyi szolgáltatás, vendéglátás), ahol sok az egyéni vállalkozás és a magántulajdonú társas vállalkozás, melyekre jellemző, hogy kevés alkalmazottat foglalkoztatnak. Az ingázás viszont némileg a centralizáció függvénye is, kis számú, de na-

gyobb létszámnagyság-kategóriába tartozó gazdasági szervezet működése esetén mindig intenzívebb, mint akkor, ha sok apró, a piac igényeinek megfelelő területileg is jobban szétszórta szervezet szerepel a gazdaságban.

Az ingázás mértékének különbözőségéből adódóan az ingázók és nem ingázók foglalkozási struktúrája jelentősen eltér egymástól.

A foglalkoztatottak összevont foglalkozási főcsoport és az ingázás szerint

Összevont foglalkozási főcsoport	Összesen	Helyben lakó és dolgozó	Naponta ingázó	Összesen	Helyben lakó és dolgozó	Naponta ingázó	Naponta ingázó a foglalkoztatottak százalékában
				százalék			
Vezető, értelmiségi foglalkozású	849 692	624 625	225 067	22,1	23,8	18,4	26,5
Egyéb szellemi foglalkozású	820 373	588 992	231 381	21,3	22,4	18,9	28,2
Szolgáltatási foglalkozású	594 549	438 355	156 194	15,5	16,7	12,8	26,3
Mezőgazdasági foglalkozású	111 404	93 549	17 855	2,9	3,6	1,5	16,0
Ipari, építőipari foglalkozású	1 133 990	641 369	492 621	29,5	24,4	40,3	43,4
Egyéb foglalkozású	336 378	238 172	98 206	8,7	9,1	8,0	29,2
Összesen	3 846 386	2 625 062	1 221 324	100,0	100,0	100,0	31,8

Annak ellenére, hogy 1990 óta nőtt a szellemi foglalkozásokban az ingázók aránya, 2005-ben a szellemi foglalkozásúak hányada a helyben lakók és dolgozók között mégis magasabb volt, mint az ingázók körében. 2005-ben leginkább az ipari és építőipari foglalkozásúak ingáztak és legkevésbé a mezőgazdasági tevékenységet folytatók hagyták el – naponta – lakóhelyük települését. A vezetők közül főleg az önkormányzatoknál dolgozó és az iparhoz, építőiparhoz kötődő vezetők ingáztak. Az ún. értelmiségi foglalkozást folytatók közül szintén az építőiparhoz, bányászathoz kötődő foglalkozásúak ingáztak leginkább. Az ipari foglalkozásúak között hagyományosan magas volt az ingázás aránya a bányászati foglalkozásúak körében. Hasonlóan jelentős volt az ingázás a vas- és fémipari, az élelmiszer-ipari és az építőipari foglalkozásokban.